

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta sekä laiksi eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt maa- ja metsätalousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta sekä laiksi eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain muuttamisesta (HE 64/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- lainsäädäntöneuvos Katriina Pessa ja maaseutuneuvos Eero Uusitalo, maa- ja metsätalousministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jyri Inha, valtiovarainministeriö
- hallitusneuvos Tuula Manelius, työ- ja elinkeinoministeriö
- ympäristötutkimuksen johtaja Jyrki Aakkula, MTT-Jokioinen.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- oikeusministeriö
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta. Samalla kumottaisiin nykyinen valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annettu laki. Lisäksi eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annettua lakia muu-

tettaisiin. Ehdotukset liittyvät hallitusohjelman mukaiseen organisaatiomuutokseen, jossa eräitä maaseudun kehittämistehtäviä siirretään maa- ja metsätalousministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön.

Kansallisin varoin tapahtuva valtakunnalliseen maaseudun kehittämiseen ja tutkimukseen liittyvien hankkeiden rahoittaminen siirrettäisiin valtaosin maa- ja metsätalousministeriöstä

työ- ja elinkeinoministeriöön, joka vastaa yleisestä alueiden kehittämisestä ja siihen liittyvien valtakunnallisten hankkeiden rahoittamisesta.

Hallinto muuttuisi siten, että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla rahoitettaisiin kansallisin varoin valtakunnallisia maaseudun kehittämishankkeita ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla lähes yksinomaan EU:n maaseuturahastosta rahoitettaviin ohjelmiin sisältyviä maaseutuhankkeita. Maa- ja metsätalousministeriössä rahoitettaisiin myös edelleen kansallisin varoin maa- ja elintarviketalouden tutkimukseen ja niiden kehittämistoimintaan liittyviä hankkeita. Kansallisin varoin toteutettavan maaseudun tutkimuksen ja kehittämisen rahoitus maa- ja metsätalousministeriössä jäisi hyvin vähäiseksi.

Ehdotettu uusi laki koskisi elinkeinollisia maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittä-

mishankkeita. Lisäksi siihen sisältyisi edelleen mahdollisuus avustusten myöntämiseen laajoihin maaseudun kehittämistä ja tutkimusta koskeviin hankkeisiin. Pääosin niiden tukeminen tapahtuisi työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta annetun lain nojalla. Viimeksi mainittuun lakiin ehdotetaan lisättäväksi kyseisten hankkeiden tukemista sekä hankkeiden hallinnointia koskevat tarvittavat säännökset.

Toteutettavaan organisaatiomuutokseen sisältyy myös valtioneuvoston asettaman maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toiminnan painopisteen siirtäminen työ- ja elinkeinoministeriöön. Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa uusi laki maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksesta. Samalla kumotaan nykyinen kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annettu laki. Lakiehdotukset liittyvät kokonaisuudessaan hallitusohjelman mukaiseen suunnitelmalliseen organisaatiomuutokseen, jossa eräitä maaseudun kehittämistehtäviä siirretään maa- ja metsätalousministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön, joka jo tällä hetkellä vastaa yleisesti aluepolitiikasta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä. Valiokunta pitää asianmukaisena ratkaisuna edellä mainittujen asioiden hallinnoinnin keskittämistä työ- ja elinkeinoministeriöön. Valiokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota siihen, että hallinnointijärjestelmän yksinkertaistaminen ja tehostaminen, poikkihallinnollisuuden lisääminen sekä vaikutavuuden parantaminen ovat maaseudun elinkeinotoiminnan kehittämisen kannalta tärkeitä tavoitteita.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla rahoitetaan nykyisin sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimushankkeita että valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita. Maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoituksen perustana on yleensä valtioneuvoston asettaman maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän toiminta, vaikka varsinaiset rahoituspäätökset tehdäänkin käytännössä maa- ja metsätalousministeriössä virkatyönä. Kansallisen maaseutupolitiikan edistämistä ja hankkeiden rahoitusta toimeenpannaan nykyisin pääosin maa- ja metsätalousministeriön maatalousosastolla maaseudun kehittämisyksikön maaseutupolitiikkajaostossa. Hallituksen esityksen perusteluista käy ilmi, että tämän jaoston siirto merkitsee neljän henkilön siirtämistä maa- ja metsätalousministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön virkoineen ja tehtävineen. Valiokunta toteaa, että sisällöllisiä muutoksia maaseutupolitiikan tutkimus- ja kehittämistoimintaan ei tällä uudistuksella tavoitella.

Valtion talousarvion määrärahasta, joka vuoden 2012 valtion talousarviossa on esitetty siir-

rettäväksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle, rahoitetaan valtakunnallisia maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeita. Valiokunta toteaa, että ehdotettu laki painottuu maa- ja elintarviketalouden tutkimus- ja kehittämissankkeiden rahoittamiseen pääosin nykyisin voimavaroin ja tavoin. Rahoittaminen toteutetaan esityksen mukaan tulevaisuudessa työ- ja elinkeinoministeriön hankerahoituslainsäädännön nojalla. Valiokunta korostaa tässä yhteydessä sitä, että työ- ja elinkeinoministeriön vastuu maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeista kasvaa merkittävästi. Valiokunta pitääkin uudistuksen kannalta keskeisenä, että työ- ja elinkeinoministeriö huolehtii maa- ja elintarviketalouden sekä maaseudun kehittämishankkeiden riittävästä resursseista sekä hallinnoinnin että rahoituksen osalta.

Valiokunta toteaa, että uudistuksessa on turvattava maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän (YTR) toimintaedellytykset uuden ministeriön yhteydessä sekä hankerahoituksen siirron sujuvuus. Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä hankerahoituksineen ja sen piirissä kehitettyine toimintamuotoineen on toistuvasti osoitettu myös kansainvälisissä arvioinneissa poikkeuksellisen toimivaksi välineeksi. Jaoston siirron yhteydessä tulee myös kehittää saumattomat yhteistyömuodot muun alueiden kehittämistyön kanssa. Siirron yhteydessä tulee huolehtia verkostomaisen toiminnan jatkumisesta siten, että käyttöön saadaan työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysosaston voimavarat tietovarantoinen ja -järjestelmien nykyistä laaja-alaisempaa osaamista hyödyntäen.

Valiokunta katsoo, että siirrettävät tehtävät sinänsä täydentävät työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla olevaa alueiden kehittämisen kokonaisuutta. Työ- ja elinkeinoministeriön tehtäviin kuuluu jo nykyisin alueiden kehittämiseen liittyvä maaseutupolitiikka, kuten myös saaristo- ja kaupunkipolitiikka. Ministeriö on myös jo tällä hetkellä mukana maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän ja sen teemaryhmien toiminnassa. Yhteistyöryhmän toiminta, joka jo nyt on verkostomaista, voikin vahvistua entisestään uudessa, ti-

viimmässä yhteydessä muuhun alueiden kehittämiseen. On tärkeää, että maa- ja metsätalousministeriö osallistuu edelleen aktiivisesti yhteistyöryhmän toimintaan maa- ja metsätalousministeriön jääneillä henkilöstövoimavaroilla.

Viitaten edellä todettuun valiokunta pitää tärkeänä, että uudessa tilanteessa kansallinen maaseutupolitiikka nivotaan joustavasti yhteen muiden maaseudun kehittämissankkeiden ja välineiden kanssa ottamalla huomioon yleiset linjaukset ja painopisteet. Kehittämissankkeita ovat tällä hetkellä esimerkiksi maaseutupoliittinen kokonaisuohjelma ja erityisohjelma, valtioneuvoston antamat maaseutupoliittiset selonteot, Leader-toimintatapa sekä kylätoiminta ja muu paikallinen kehittäminen. Siirrolla ei saa heikentää kansallisen ja EU-osarahoitteen maaseudun kehittämisen yhteensovittamista.

Valiokunta pitää erityisen keskeisenä sitä, että ministeriöt osallistuvat jatkossa koordinoitusti maaseudun ja siellä harjoitettavien elinkeinojen kehittämistoimintaan. Virkasiirtojen myötä tarve ministeriöiden väliselle hyvälle poikkihallinnolliselle yhteistyölle on aikaisempaa suurempi. Myös maaseudun kehittämisen eri työmuotojen ja verkostojen asemaa sekä merkitystä tulee tässä yhteydessä vahvistaa osana alueiden kehittämissankkeja. Valiokunta korostaa laajapohjaisen yhteistyön sekä systemaattisten ja keskustelevien yhteistyömuotojen merkitystä ja siirrettävän henkilöstön osaamisen hyödyntämistä. Siirrolla tulee luoda synergiaetuja kansallisen aluepolitiikan edistämiseksi. Tehtävien siirrossa ministeriöstä toiseen on varmistettava, että nykyiset toimivat rakenteet ja työmuodot pysyvät, yhteistyöryhmän horisontaalinen luonne ja sen edellyttämä verkostojohtamistyö tunnustetaan ja horisontaalisen verkostotyön kehittämiseksi luodaan edellytykset. Valiokunta huomauttaa lisäksi, että siirtymisvaiheessa muutoksesta tulee tiedottaa kattavasti, jotta tuen saajille ei aiheudu haittaa.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella maa- ja metsätalousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotukset hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 15 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jari Leppä /kesk	Jari Myllykoski /vas
jäs.	Heikki Autto /kok	Mats Nylund /r
	Satu Haapanen /vihr	Kari Rajamäki /sd
	Lasse Hautala /kesk	Janne Sankelo /kok
	Anne Kalmari /kesk	Arto Satonen /kok
	Timo V. Korhonen /kesk	Reijo Tossavainen /ps
	Pirkko Mattila /ps	Tytti Tuppurainen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Jaakko Autio.